

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ
“МОЛИЯ ВА БУХГАЛТЕРИЯ ХИСОБИ” ФАКУЛТЕТИ

СОЛИҚЛАР ВА СУҒУРТА ИШИ КАФЕДРАСИ

Кўлёзма ҳуқуқида

УДК: 36(73)

ТУРАЕВ УЛУҒБЕК ҒАЙРАТ ЎҒЛИ

АҚШ ХАЛҚАРО СУҒУРТА БОЗОРИДА СУҒУРТА
ХИЗМАТЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ЎЗИГА ХОС
ХУСУСИЯТЛАРИ

70410601– “Суғурта иши”

мутахассислиги бўйича

Магистр

академик даражасини олиш учун ёзилган

ДИ С С Е Р Т А Ц И Я

Илмий раҳбар:

PhD доц. Баратова Д.

Тошкент-2023

Магистрлик диссертация иши “Солиқлар ва суғурта иши” кафедрасида
дастлабки ҳимоядан ўтган.

_____ -сонли баённома « _____ » _____ 2023 й.

Кафедра

муdiri, и.ф.д: проф. Б.К.Тухлиев

23.05.2023

ИМЗО

сана

Илмий раҳбар

PhD

доцент: Д.А.Баратова

23.05.23

ИМЗО

сана

Тингловчи: У.Ф.Тураев

23.05.2023

ИМЗО

Сана

Диссертация Молия ва бухгалтерия ҳисоби факултетида 2023 йил “19”
05 № МАСД-01/2 рақами билан рўйхатга олинди.

Декан _____ А.У.Бурханов

АННОТАЦИЯ

АҚШ суғурта бозори дунё молияси ва молиявий хизматлар бозори таркибида асосий ва муҳим иштирокчиси ҳисобланади. Шу билан бирга суғурта компаниялари суғурта хизматларини ишлаб чиқарувчилар ва молиявий воситачилар сифатида намоён бўлади.

АҚШ суғурта бозори дунё молиявий секторининг ажралмас қисмидир. Миллий иқтисодиётда жисмоний ва юридик шахсларнинг мулкӣ мафаатларини турли хавф-хатарлардан самарали ҳимоя қилишни таъминловчи молиявий воситалардан бири суғурта ҳисобланади. Шу боис тадқиқот давомида мавзу доирасида атрофлича иш олиб бордик. Жумладан мавзуга оид бошқа тадқиқот ишлари, маҳаллий ва хорижий олимлар қараишлари, илмий мақолалари ҳамда мавзуга оид маҳаллий меъерий хужжатларни ўрганиб чиқиб, адабиётлар шарҳи тайёрладик. Илмий ишининг амалий аҳамиятини ошириш учун, мамлакатимиз халқаро суғурта бозори муаммолаир ва улар билан ишлаш қай даражада амалга оширилаётганлигини статистик маълумотлар ёрдамида ўргандик. Ўрганилган ва таҳлил қилинган маълумотлар асосида халқаро суғуртани молиялаштириш чоралари бўйича илмий ва амалий асосланган ҳулоса, таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқдик.

Калит сўзлар: *АҚШ суғурта бозори, АҚШ молия ва молиявий хизматлар, молиявий сектор, суғурта, суғурта хизматлари, суғурта фонди, суғурта қопламаси.*

ANNOTATION

The US insurance market is the main and important participant in the world finance and financial services market. At the same time, insurance companies appear as producers of insurance services and financial intermediaries.

The US insurance market is an integral part of the world financial sector. Insurance is one of the financial instruments that provides effective protection of the property interests of individuals and legal entities from various risks in the national economy. Therefore, during the research, we carried out extensive work within the scope of the topic. Among other things, we have prepared a literature review after studying other research works on the topic, views of local and foreign scientists, scientific articles and local normative documents on the topic. In order to increase the practical significance of the scientific work, we studied the problems in the international trade activity of our country and the extent to which work with them is carried out with the help of statistical data. Based on the studied and analyzed information, we developed scientifically and practically based conclusions, suggestions and recommendations on international trade financing measures.

Keywords: *US insurance market, US finance and financial services, financial sector, insurance, insurance services, insurance fund, insurance coverage.*

МУНДАРИЖА

Аннотация	3
Мундарижа	5
Келтирилган жадваллар рўйхати	7
Келтирилган расмлар рўйхати	8
I БОБ. КИРИШ	9
1.1. Диссертация мавзусининг асосланиши ва унинг долзарблиги	11
1.2. Тадқиқот мақсади ва вазифалари	11
1.3. Тадқиқотнинг асосий муаммолари ва саволлари	13
1.4. Тадқиқот объекти ва предмети	16
1.5. Тадқиқот натижаларининг илмий-назарий ва амалий аҳамияти	16
1.6. Диссертация таркибининг қисқача тавсифи	19
II БОБ. АДАБИЁТЛАР ШАРҲИ	21
2.1. Кириш	21
2.2. Мавзуга оид илмий-назарий қарашлар шарҳи	28
2.3. Мавзуга оид маҳаллий меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар шарҳи	30
2.4. Хулоса	36
III БОБ. МЕТОДОЛОГИЯ	37
3.1. Тадқиқот дизайни	37
3.2. Маълумотларни тўплаш жараёни	37
3.3. Таҳлил учун қўлланиладиган усуллар	38
3.4. Тадқиқотни ўтказиш учун зарур шароитлар	38
3.5. Тадқиқот жараёнида кутилаётган муаммолар ва уларнинг ечими ...	39

3.6	Тадқиқотдан қутилаётган илмий ва амалий натижалар	40
IV БОБ. ТАҲЛИЛ ВА НАТИЖАЛАР		41
4.1.	АҚШ суғурта бозорида ҳаёт суғуртасининг статистикаси ва муаммолар таҳлили.....	41
4.2.	Миллий суғурта бозорида АҚШ суғуртасининг бизнес-моделини қўллаш.....	55
4.3.	Таҳлиллардан олинган натижалар шарҳи	63
V БОБ. ХУЛОСА		66
5.1.	Тадқиқот саволига тегишли натижаларнинг қисқача ифодаси	66
5.2.	Тадқиқотнинг асосий тақлиф ва тавсиялари	68
5.3.	Тадқиқот чекловлари ва келгуси тадқиқотлар учун тақлифлар	69
Фойдаланилган адабиётлар рўйхати		70

I БОБ. КИРИШ

Қўшма Штатлардаги суғурта мукофотлар ҳажми бўйича дунёдаги энг йирик суғурта бозори бўлган АҚШ халқаро суғуртабозорини билдиради. Суғурта, умуман олганда, суғурталовчи бошқа томонга (суғурта қилдирувчига, суғурта қилдирувчига ёки фойда олувчига) маълум бир нарсага (масалан, буюм, мол-мулк ёки ҳаёт) маълум бир зарар ёки зарарни қоплаш ёки қоплашга рози бўлган шартномадир. Масалан, мол-мулкни суғурталаш компанияси маълум бир мулкнинг (масалан, автомобил ёки уй) маълум бир вақт давомида маълум бир турдаги ёки турдаги зарар ёки йўқотишларга дучор бўлиш хавфини тўлов эвазига ўз зиммасига олишга рози бўлиши мумкин акс ҳолда ушбу зарар ёки йўқотиш учун жавобгар бўлган полис эгаси ҳисобланади.

Қўшма Штатлардаги биринчи суғурта компанияси ёнғиндан суғурталашни амалга оширган ва 1735 йилда Жанубий Каролина штатининг Чарлестон шаҳрида ташкил этилган. 1752 йилда Бенжамин Франклин Филадельфия Сонтрибутионшип деб номланган ўзаро суғурта компаниясини ташкил этишга ёрдам берди, бу мамлакатдаги энг қадимги суғурта ташувчиси бўлиб, ҳали ҳам фаолият кўрсатмоқда. Франклин компанияси биринчи бўлиб ёнғиннинг олдини олишга ҳисса қўшган. Унинг компанияси нафақат ёнғин хавфи ҳақида огоҳлантирди, балки ёнғин хавфи жуда катта бўлган баъзи биноларни, масалан, барча ёғоч уйларни суғурталашни рад этди.

АҚШда дастлабки суғурта жамиятлари Англиянинг “Дўстлик” суғурта жамиятлари кўринишида Англияликлар томонидан ташкил этилган ва улар фуқаролик уруши бошланишидан олдинги даврда ўзаро ёрдам ҳаракатининг ривожланишига кучли таъсир кўрсата олган. АҚШда ҳаёт суғуртасига ихтисослашган биринчи ўзаро суғурта жамияти 1959 йилда Филадельфияда ташкил этилган. 1870-1970 йиллар оралиғи Америкада суғуртанинг юқори даражада ривожланган даври бўлиб, тарихга “Олтин давр” сифатида кирган.

XIX-асрнинг охири ва XX-асрнинг бошларида АҚШда суғурта соҳаси мустақкам илмий асосга эга бўлган. Юзага келган кучли рақобат суғурта